

Верховний
Суд

Професійна правова допомога в кримінальному провадженні (судова практика Верховного Суду)

Олександра Яновська

суддя Великої Палати Верховного Суду
доктор юридичних наук, професор

ЗДІЙСНЕННЯ ПРАВОСУДДЯ ВЕРХОВНИМ СУДОМ за перше півріччя 2020 року

Загальна кількість розглянутих процесуальних звернень
та справ – **46 313**,

В тому числі в кримінальному судочинстві – **4 777**

Загальна кількість касаційних скарг і справ розглянутих у кримінальному судочинстві 3 572, з яких

відмовлено у відкритті провадження – 1 186

повернуто – 881

у задоволенні скарги відмовлено та судові рішення залишено без змін – 868

скаргу задоволено та судові рішення змінено – 105

скаргу задоволено та судові рішення скасовано – 460

СТАТУС АДВОКАТА

Підтвердження повноважень:

Ордер є самостійним документом, що підтверджує повноваження адвоката -
постанова ВП ВС від 5.12.2018 справа № П/9901/736/18

В ордері має бути зазначено конкретну назву органу, зокрема суду – постанова ВП ВС
від 5.06.2019 справа « 9901/847/18

Повернення заяв (скарг) за можливості пересвідчитись в наявності в особи
повноважень на представництво – незаконно – постанова ВП ВС від 18.12.2019
справа № 9901/519/19

Повноваження захисника є підтвердженими, якщо він до свідоцтва про право на
заняття адвокатською діяльністю надав суду хоча б один з документів, передбачених
п.2 ч.1 ст.50 КПК – постанова ОП ККС ВС від 18.11.2019 справа № 648/3629/17

Ефективність правової допомоги:

Рішення про відмову від права на юридичне представництво, в тому числі на допиті, має бути виражене недвозначно і супроводжуватися відповідними гарантіями. Необхідно продемонструвати, що особа в розумних межах передбачає наслідки подібної відмови.

Піщальников проти Росії (7025/04), (2009) §80, Галстян проти Armenії (26986/03), (2007) §§90-92; Сейдович проти Італії (56581/00), Велика палата (2006) §§86-87

Заміна захисника – постанова ККС ВС від 20.05.2020 справа № 525/897/19

Підпункт (с) пункту 3 статті 6 передбачає право на «практичну і ефективну» правову допомогу. Але одне лише призначення адвоката в рамках надання безкоштовної юридичної допомоги не забезпечує ефективної допомоги. (Артіко проти Італії (ArZco v. Italy), пункт 33)

Оскільки професія юриста має на увазі незалежність, питання здійснення захисту вирішується між обвинуваченим і його представником; від Договірних держав потрібне втручання тільки в тому випадку, якщо адвокат явно неефективно представляє інтереси обвинуваченого, або в тому випадку, якщо їх увагу було звернуто на таку неефективність

(Камасинський проти Австрії (Kamasinski v. Austria), пункт 65)

Засада змагальності при застосуванні запобіжних заходів у кримінальному провадженні

Постановою Верховного Суду від 23 травня 2018 року ухвалу суду апеляційної інстанції скасовано, оскільки процесуальним законом передбачено оскарження в апеляційному порядку ухвал слідчого судді про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою. При цьому законодавцем не встановлено будь-якої заборони на оскарження в апеляційному порядку такої ухвали слідчого судді **в частині визначення розміру застави**. Оскарження альтернативного запобіжного заходу, визначеного поряд з основним в ухвалі слідчого судді, не може розглядатися як оскарження окремої ухвали слідчого судді, що не підлягає апеляційному оскарженню.

(провадження № 51-784км18)

...чіткого розмежування між поняттями «застосування запобіжного заходу» та «обрання запобіжного заходу», який би мав різні процесуальні наслідки, кримінальний процесуальний закон не містить, а у КПК не передбачено іншого процесуального документа, крім ухвали про застосування запобіжного заходу (ст. 196 КПК) при вирішенні питань, пов'язаних із такими заходами. З огляду на викладене, Верховний Суд не вбачав підстав для відмови в апеляційному оскарженні ухвали, постановленої у порядку ч. 6 ст. 193 КПК.

постанова ККС від 13 грудня 2018 року у справі № 483/1186/16-к

Об'єднана палата ККС Верховного Суду зазначила, що положення **ст. 206** КПК мають на меті забезпечення процесуального механізму звільнення слідчим суддею будь-якої особи, яка позбавлена свободи за відсутності судового рішення, та застосовуються саме в таких випадках. При цьому вказаний механізм не включає процедур оскарження рішень, дій чи бездіяльності працівників правоохоронних органів, пов'язаних із затриманням особи в порядку, передбаченому ст. 208 КПК України, *post factum*, оскільки відповідні заперечення особа може висловити під час вирішення питання про застосування запобіжного заходу та/або під час підготовчого судового засідання й судового розгляду кримінального провадження по суті. Оскільки ухвала слідчого судді щодо скарги, поданої в порядку ст. 206 КПК, у переліку, передбаченому ст. 309 КПК, відсутня, звернення до суду з апеляційною скаргою на таке рішення є підставою для відмови у відкритті апеляційного провадження».

Постанова від 27 травня 2019 року у справі № 766/22242/17

Верховний Суд вказав, що «відповідно до ст. 152 Конституції, ст. 91 Закону «Про Конституційний Суд України» від 13 липня 2017 року № 2136-VIII **закони, інші акти або їх окремі положення, що визнані неконституційними, втрачають чинність з дня ухвалення Конституційним Судом рішення про їх неконституційність**, якщо інше не встановлено самим рішенням, але не раніше дня його ухвалення. Враховуючи, що оскаржена ухвала від 03 травня 2019 року постановлена апеляційним судом до дня ухвалення Конституційним Судом України рішення про неконституційність положень ч. 2 ст. 392 КПК, тому відсутні підстави вважати ухвалу апеляційного суду незаконною» (провадження № 51-1529 ск19). Аналогічні міркування були висловлені Верховним Судом в ухвалях від 27 червня 2019 року у справі № 686/6153/19, від 2 липня 2019 року у справі № 710/49/19.

Рішення Конституційного Суду України № 4-р/2019 від 13 червня 2019 року

Ухвала місцевого суду про відмову в задоволенні клопотання захисника про зміну запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою на інший захід, не пов'язаний із триманням під вартою, постановлена під час судового провадження в суді першої інстанції до ухвалення судових рішень, передбачених ч. 1 ст. 392 КПК, не підлягає окремому апеляційному оскарженню.

Рішення Конституційного Суду України, яким окремі положення КПК визнано неконституційними, враховується судами лише щодо застосування правових норм у цій частині та не поширюється на подібні правовідносини .

*Постанова ВС від 23.06.2020 у справі № 522/20634/19 (провадження № 51-323км20)
reyestr.court.gov.ua/Review/89977722*

Інші учасники кримінального провадження, крім обвинуваченого та його захисника, не наділені правом оскарження ухвал суду про продовження строку тримання під вартою.

*Постанова ВС від 10.06.2020 у справі № 640/3693/15-к (провадження № 51-5737км19)
<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/89819731>*

Верховний Суд застосовував запобіжний захід у вигляді тримання під вартою, скасовуючи вирок або ухвалу апеляційного суду та призначаючи новий розгляд у суді апеляційної інстанції, у тих провадженнях, у яких запобіжний захід було обрано або продовжено судом першої інстанції, рішення якої скасовано не було (постанови Верховного Суду від 23 квітня 2019 року (№ 541/571/17), від 30 травня 2019 року (№ 754/672/18), від 20 листопада (№ 539/546/18)).

Верховний Суд приймав рішення про залишення особи під вартою, скасовуючи і ухвалу суду апеляційної інстанції, і вирок суду першої інстанції, на підставі якого засуджений перебував під вартою до набрання вироком законної сили (постанови від 26 квітня 2018 року у справі №750/1555/16-к; від 10 травня 2018 року у справі № 729/607/17).

Так як запобіжний захід у вигляді тримання під вартою відносно засудженої особи у кримінальному провадженні не обирався і останню було взято під варту у зв'язку зі зверненням до виконання вироку районного суду, що набрав законної сили після ухвалення рішення судом апеляційного інстанції, яке підлягає скасуванню, засуджену особу слід звільнити з-під варти з місця відбування покарання (постанови Верховного Суду від 10 грудня 2019 року у справі №735/867/18, від 17 грудня 2019 року у справі № 235/6337/18).

Звільнення з-під варти особи у зв'язку зі скасуванням судового рішення, на підставі якого такий захід було застосовано, узгоджується з практикою Великої Палати Верховного Суду. Зокрема, постановою Великої Палати Верховного Суду від 21 серпня 2019 року скасовано вирок Хмельницького апеляційного суду від 17 грудня 2018 року щодо ОСОБА_1. Скасовуючи зазначене судове рішення, Велика Палата дійшла висновку про необхідність звільнення особи з-під варти, оскільки саме на підставі цього вироку його позбавлено волі (справа № 682/956/17).

Змагальність в процесі доказування в кримінальному провадженні

У разі визнання первинного доказу недопустимим дослідження інших похідних від нього доказів з урахуванням принципу «плодів отруйного дерева» є недоцільним

Постанова Верховного Суду від 26.12.2019 року у справі № 243/10386/17
<http://reyestr.court.gov.ua/Review/86755073>

Не дослідивши доказів безпосередньо, для підтвердження або спростування фактичних обставин кримінального провадження апеляційний суд не вправі давати доказам іншу оцінку, ніж та, яку дав суд першої інстанції

Постанова Верховного Суду від 16.01.2020 року у справі № 301/2285/16-к
<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/87000851>

Дії органів досудового розслідування, які зафіксовані на носіях інформації та надані суду як матеріали проведення НСРД щодо проведення зі свідками злочину бесід, спрямованих на надання останніми необхідних показів, відповідно до ст. 246 КПК не належать до НСРД та свідчать про тиск на свідків з боку вказаних вище органів

Постанова Верховного Суду від 03.02.2020 року у справі № 461/3138/17

<http://reyestr.court.gov.ua/Review/87424239>

Окрема думка <http://reyestr.court.gov.ua/Review/87424245>

Суд апеляційної інстанції підставно відмовив захиснику в задоволенні його клопотання про витребування інформації – постанова ККС ВС від 8.11.2018 справа № 707/1533/ 16-к

Змагальність в процесі доказування в кримінальному провадженні

У разі визнання первинного доказу недопустимим дослідження інших похідних від нього доказів з урахуванням принципу «плодів отруйного дерева» є недоцільним

Постанова Верховного Суду від 26.12.2019 року у справі № 243/10386/17
<http://reyestr.court.gov.ua/Review/86755073>

Не дослідивши доказів безпосередньо, для підтвердження або спростування фактичних обставин кримінального провадження апеляційний суд не вправі давати доказам іншу оцінку, ніж та, яку дав суд першої інстанції

Постанова Верховного Суду від 16.01.2020 року у справі № 301/2285/16-к
<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/87000851>

Якщо сторона захисту на власний розсуд скористалася своїм правом на доступ до матеріалів досудового розслідування та відмовилася від їх (ознайомлення) отримання, а стороною обвинувачення з іншого боку здійснено всі дії передбачені ст. 290 КПК, то у такому разі підстави для визнання доказів недопустимими відсутні

Постанова Верховного Суду від 11.02.2020 року у справі № 461/1188/18
<http://reyestr.court.gov.ua/Review/87672584>

Невідкриття матеріалів кримінального провадження стороною обвинувачення всупереч заявленому клопотанню сторони захисту або відкриття його з невиправданою затримкою, є порушенням положень ст. 290 КПК з боку сторони обвинувачення.

Постанова Верховного Суду від 11.02.2020 року у справі № 596/927/17
<http://reyestr.court.gov.ua/Review/87672583>

Ухвала слідчого судді про тимчасовий доступ до речей і документів є процесуальною підставою для отримання доказів, а не самим доказом у кримінальному провадженні. Тому її розкриття стороні захисту під час досудового розслідування не є обов'язковим. Таку ухвалу слідчого судді суд повинен досліджувати з метою оцінки допустимості доказів, отриманих у результаті вказаних дій, а тому її може бути надано стороні захисту під час судового розгляду.

Постанова ВС від 28.05.2020 у справі № 751/9365/15-к (провадження № 51-5583км19)
<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/89621446>

Велика Палата Верховного Суду конкретизувала власний правовий висновок, викладений у постанові від 16 січня 2019 року у справі №751/7557/15-к, щодо наслідків несвоєчасного розкриття процесуальних документів, які стали підставою для проведення НСРД, визначивши, що суд не може автоматично визнавати протоколи НСРД недопустимими доказами з мотивів невідкриття процесуальних документів, якими санкціоноване їх проведення, якщо сторона обвинувачення під час досудового розслідування своєчасно вжила всіх необхідних та залежних від неї заходів, спрямованих на розсекречення таких процесуальних документів.

Постанова ВП ВС від 16.10.2019 року у справі № 640/6847/15-к
<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/85174578>

Докази, отримані за результатами проведення НСРД в іншому кримінальному провадженні та щодо іншої особи, але не були відкриті стороні захисту в порядку ст. 290 КПК, визнаються недопустимими

Постанова Верховного Суду від 05.02.2020 року у справі № 552/6480/17
<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/87517403>

...виникнення обов'язку сторони захисту щодо відкриття матеріалів кримінального провадження прямо пов'язане із наявністю відповідного запиту від прокурора.

Постанова ККС ВС від 17 березня 2020 року справа № 691/1358/15-к

Змагальні засади кримінального провадження в суді

Строк подачі апеляційної скарги на ухвалу слідчого судді, якщо останній постановив ухвалу та оголосив її резолютивну частину в один день, а повний текст ухвали оголосив в інший день, обчислюється з дня оголошення резолютивної частини цієї ухвали.

Постанова Верховного Суду від 27.05.2019 року у справі № 461/1434/18
<http://reyestr.court.gov.ua/Review/82188400>

Якщо ухвалу слідчого судді постановлено без виклику особи, інтересів якої вона стосується та яка її оскаржує, то строк апеляційного оскарження для такої особи має обчислюватися з дня отримання копії судового рішення незалежно від наявності інших джерел інформування про прийняте рішення. у тому числі його оприлюднення в Єдиному державному реєстрі судових рішень

Постанова ВС від 23.06.2020 у справі № 569/15948/13-к (провадження № 51-379км20)
<http://reyestr.court.gov.ua/Review/89977764>

Роз'яснення особі права на суд присяжних лише на етапі підготовчого судового засідання до початку судового розгляду справи по суті з наданням необхідних умов для ефективного використання особою свого права на суд присяжних не є істотним порушенням вимог кримінального процесуального закону та безумовною підставою для скасування судових рішень щодо цієї особи.

Постанова ВС від 01.06.2020 у справі № 371/1524/15-к (провадження № 51-1678зпв18)
<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/89701055>

Допит неповнолітніх потерпілих, здійснений з іншого приміщення суду шляхом аудіоконференції без надання можливості стороні захисту бачити допитуваних та проведений без постановлення мотивованої ухвали, а також з недотриманням принципів гласності та відкритості судового провадження істотно порушує вимоги кримінального процесуального закону та є підставою для визнання отриманих доказів недопустимими.

Постанова ВС від 03.06.2020 у справі № 754/3011/17 (провадження № 51-3456км19)
<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/89793526>

Фактичне позбавлення прокурора можливості виступити в судових дебатах на підтримку висунутого обвинувачення унеможлиблює забезпечення рівних умов для реалізації сторонами процесуальних прав та виконання процесуальних обов'язків і порушує принципи рівності та змагальності сторін

Постанова Верховного Суду від 03.12.2019 року у справі № 311/793/14-к
<http://reyestr.court.gov.ua/Review/86505791>

Видалення обвинуваченого із зали судового засідання не повинно позбавляти особу можливості реалізувати право на захист, навіть у випадку системного порушення обвинуваченим порядку в судовому засіданні

Постанова Верховного Суду від 10.12.2019 року у справі № 399/301/17
<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/86435722>

Участь прокурора під час судового розгляду кримінальних проваджень у формі приватного обвинувачення є обов'язковою, крім випадку, передбаченого кримінальним процесуальним законом

Постанова ВП ВС від 26.06.2019 року у справі № 404/6160/16-к
<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/82885531>

Прокурор, який був включений до групи прокурорів, однак не брав участі у судових засіданнях, має право на подання апеляційної чи касаційної скарги

Постанова ВП ВС від 27.11.2019 року у справі № 629/847/15-к
<http://reyestr.court.gov.ua/Review/86105184>

Змагальність в апеляції/касації/виключні обставини

Не з'ясування у обвинуваченого причин відмови від апеляційної скарги захисника та розуміння правових наслідків такої відмови порушує засади змагальності та диспозитивності кримінального провадження

Постанова Верховного Суду від 03.12.2019 року у справі № 187/1501/15-к
<http://reyestr.court.gov.ua/Review/86241458>

Обмеження заявника у праві подати апеляційну скаргу на вирок, який стосується його прав та законних інтересів, є порушенням права на доступ до правосуддя

Постанова Верховного Суду від 10.12.2019 року у справі № 643/14288/18-к
<http://reyestr.court.gov.ua/Review/86718125>

Умови, при дотриманні яких представляється за можливе зміна судового рішення при перегляді справи **за виключними обставинами**, зокрема на підставі встановлення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, порушення державою міжнародних зобов'язань при вирішенні справи судом:

- рішенням міжнародної судової установи, юрисдикція якої визнана Україною, встановлено порушення державою міжнародних зобов'язань при вирішенні справи судом;

- встановленні порушення вплинули на загальну справедливість судового розгляду;

- встановлені порушення мали наслідком обмеження, звуження або позбавлення прав заявника, пов'язаних із процесом доказування (збором та оцінкою доказів, представленням та доведенням своєї правової позиції перед судом);

- виправлення встановлених порушень прав заявника під час перегляду за виключними обставинами не потребує здійснення дослідження доказів та не обумовлює необхідності переоцінки достовірності доказів;

- при застосуванні доктрини «плодів отруєного дерева» сукупність доказів, що залишились після виключення з обсягу доказової бази доказів, отриманих внаслідок істотного порушення прав та свобод людини, а також тих доказів, що були отримані завдяки інформації з таких джерел, є достатньою для підтвердження доведеності вини заявника у інкримінованих йому кримінальних правопорушеннях.

Постанова ВП ВС від 13 листопада 2019 року справа № 1-07/07

Юрисдикція

Звернення до суду з позовом, обумовленим неналежним реагуванням посадовою особою відділу поліції на заяву про кримінальне правопорушення, не може бути предметом розгляду в порядку адміністративного судочинства

Постанова ВП ВС від 06.02.2019 року у справі № 705/406/18
<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/79776424>

За правилами адміністративного судочинства підлягають розгляду заявлені позивачем вимоги: визнати протиправною бездіяльність відповідача щодо належного розгляду адвокатських запитів; зобов'язати ГПУ надати запитувану інформацію, а саме: чи провадиться відповідачем досудове розслідування у кримінальних провадженнях, за якими до ЄРДР внесені відомості про вчинення особою кримінальних правопорушень, та кримінальних провадженнях, у яких учасником (стороною) є ця особа, а якщо провадиться, то повідомити: повний перелік кримінальних проваджень та коли саме, за яким номером, щодо яких обставин та за якою кваліфікацією внесені відповідні відомості до ЄРДР.

Постанова ВП ВС від 08 квітня 2020 року у справі № 826/7244/18
<http://reyestr.court.gov.ua/Review/89180564>

Скарга на дії (бездіяльність) співробітника Національної поліції щодо невнесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань про вчинення кримінального правопорушення у строки, передбачені КПК України, підлягає розгляду в порядку кримінального судочинства

Постанова ВП ВС від 13.03.2019 року у справі № 813/1596/18
<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/80783382>

Спiр за позовом до Державної судової адміністрації України про зобов'язання повернути грошову заставу, яка була сплачена у рамках кримінального провадження, підлягає розгляду у порядку кримінального судочинства

Постанова ВП ВС від 13.11.2019 року у справі № 807/295/18
<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/85776331>

Спiр з приводу оскарження бездiяльностi посадових осiб Нацiональної полiцiї щодо непереведення пiдозрюваного iз iзолятора тимчасового тримання до слiдчого iзолятора на стадiї досудового розслiдування пiдлягає розгляду у порядку кримiнального судочинства

Постанова ВП ВС вiд 04.12.2019 року у справi № 280/85/19
<http://reyestr.court.gov.ua/Review/86401161>

Позовнi вимоги про визнання протиправною бездiяльностi начальника вiддiлення полiцiї щодо ненадання у порядку, передбаченому Законом України «Про звернення громадян», вiдповiдi на звернення стосовно мотивiв невнесення вiдомостей про кримiнальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслiдувань, не можуть бути самостiйним предметом розгляду нi в загальному, нi в адмiнiстративному судi

Постанова ВП ВС вiд 30.01.2019 року у справi № 818/1526/18
<http://reyestr.court.gov.ua/Review/79684962>

Внесення відомостей до ЄРДР є фіксуванням комплексу вчинених у кримінальному провадженні процесуальних дій, а не констатацією винуватості особи у вчиненні злочину. Вимога про виключення інформації з ЄРДР не може розглядатись за правилами будь-якого судочинства

Постанова ВП ВС від 26.03.2019 року у справі № 807/1456/17
<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/81329392>

Факт, що має юридичне значення, а саме порушення права на захист під час розгляду кримінальної справи у суді касаційної інстанції не може встановлюватися та відповідна правова оцінка не надається під час розгляду іншої справи та за правилами, в тому числі й цивільного судочинства. Такі питання вирішуються судом у межах відповідного кримінального провадження та в порядку кримінального процесуального законодавства.

Постанова ВП ВС від 10 квітня 2019 року у справі № 320/948/18
<http://reyestr.court.gov.ua/Review/81574014>

Предметом спору у цій справі є протиправні, на думку позивачки, дії детективів НАБУ під час проведення обшуку в межах кримінального провадження, порядок вчинення яких унормований положеннями КПК і які не можуть розглядатись як владні управлінські функції, а отже, спір у цій справі не може бути предметом розгляду в адміністративному суді. Щодо вимог про відшкодування збитків у вигляді матеріальної та моральної шкоди, спричинених діями детективів НАБУ, ВП ВС зазначила, що оскільки основні вимоги позивачки у справі не підлягають розгляду в порядку адміністративного судочинства, то й вимоги про відшкодування заподіяної такими діями шкоди також не можуть бути розглянуті в адміністративному суді. Вимоги про відшкодування шкоди в разі завдання її внаслідок незаконних дій, зокрема, органу досудового розслідування чи прокуратури може бути подано в порядку цивільного судочинства на підставі статті 1173 та частини шостої статті 1176 ЦК.

Постанова ВП ВС від 18 березня 2020 року у справі № 640/20859/18
<http://reyestr.court.gov.ua/Review/88952174>

ВП ВС погодилася з висновками судів попередніх інстанцій про те, що в КПК, який набрав чинності у листопаді 2012 року, законодавцем чітко врегульовано порядок вирішення питання про зняття арешту з майна. Порядок скасування арешту майна, що накладений в межах кримінального провадження, встановлюється статтею 174 КПК і підлягає розгляду за правилами кримінального судочинства.

Постанова ВП ВС від 24 квітня 2018 року у справі № 202/5044/17
<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/73657865>

Арешт накладено слідчим під час досудового слідства у кримінальній справі на підставі положень КПК 1960 року, який не передбачав права осіб, які не є учасниками кримінального провадження, ініціювати питання про скасування арешту майна. ВП ВС погодилася з висновком суду апеляційної інстанції про розгляд зазначеної справи в порядку цивільного судочинства.

Постанова ВП ВС від 08 листопада 2019 року у справі № 643/3614/17
<http://reyestr.court.gov.ua/Review/85743705>

СУДОВА ПРОМОВА

Не так говорите, чтобы **МОГ ПОНЯТЬ**, а так,
чтобы **НЕ МОГ НЕ ПОНЯТЬ** вас судья.

МЕТА судової промови:

схилити Суд до постановлення бажаного
судового рішення

Розташування аргументів (доказів) - правило Гомера:

- Сильний доказ
- Декілька менш важливих доказів
- Найсильніший доказ

Вербальні та невербальні засоби впливу

- Цитати, афоризми
- Метафори, оксюморон
- Риторичні питання
- Повторення
- Пауза
- Поділення на структурні частини
- Дотепність
- Темп, міміка, жестикуляція
- Урахування зворотної реакції

Поради судовому оратору

- Готуйтеся: експромт вдається тоді, коли він добре підготовлений
- Тренуйтеся: артикуляція, міміка, постава, вільне оперування власними записами, час
- Не читайте!
- Спробуйте встановити зоровий контакт
- Намагайтесь бути «на одній хвилі» із Судом
- Будьте стриманими, чемними, доброзичливими, впевненими
- Майте віру в те, про що говорите!

Поради щодо письмових звернень до суду:

МЕНЬШЕ

Тексту

Емоцій

Розлогих цитат

Змін шрифту

Дрібних зауважень

БІЛЬШЕ

Структурування тексту

Урахування нормативних підстав скасування /зміни судового рішення

Зосередження на основних аргументах

Дотримання формальних вимог

Верховний
Суд

Дякую за увагу!